

**ADRODDIAD BLYNYDDOL
PWYLLGOR SAFONAU
CYNGOR GWYNEDD**

2020 - 2021

RHAGAIR GAN Y CADEIRYDD

Anodd credu fod blwyddyn arall wedi mynd heibio a ninnau i bob pwrpas yn dal dan glo. Ni chyfarfu'r Pwyllgor Safonau wyneb yn wyneb ers Chwefror 2020 ond fel pawb arall rydym wedi hen gynefino â chyfarfodydd o bell. Effeithiodd y pandemig ar bob agwedd o waith y Cyngor a'r Cynghorau Cymuned ac yn ei sgîl gwelwyd heriau newydd yn cael eu hamlygu yn y byd rhithiol newydd. Serch hynny efallai mai dyma un o fendithion y pla – llai o deithio a normaleiddio cyfarfodydd o bell.

Fe sylwch o'r adroddiad na fu Pwyllgor Safonau Gwynedd yn brysur o gwbl eleni eto. Ni chyfeiriwyd unrhyw gŵyn o dorri'r Cod Ymddygiad atom ac mae hyn yn adlewyrchu'n dda ar y diwylliant ar draws y Sir. Serch hynny bydd ambell un yn siomedig nad ydi'r trothwy ar gyfer ystyried achosion yn is. Fel rydym wedi esbonio yn y gorffennol, nid ni sy'n penderfynu pa achosion sy'n cael eu cyfeirio atom ac rydym fel pwyllgor wedi nodi'r consyrn sy'n cael ei godi ganddoch chi fel Aelodau Etholedig ynglŷn â hyn. Pan fydd Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru'n ailymgynnnull fe fydd hyn yn bwnc i'w drafod.

Mae diffyg safonau a diffyg parch mewn bywyd cyhoeddus o'r brig i'r bôn ar draws gwledydd y Deyrnas Gyfunol a thu hwnt yn britho penawdau'r newyddion yn rhy aml ar hyn o bryd. Mae'n siom clywed straeon beunyddiol am ymddygiad hollol annerbyniol sy'n cael ei anwybyddu, ei esgusodi a hyd yn oed ei gefnogi ar brydiau. Rydym ar lwybr peryglus pan fo llywodraethau agos a phell yn tanbrizio gwerth ymddygiad da a pharchus.

Arf unbeniaid yw dryswch o'r fath. Eglurder a thryloywder yw conglfeini democratiaeth. Mae'r cynnydd mewn ymddygiad annerbyniol a'r arfer o ledu gwybodaeth anghywir, siarad lol neu raffu celwyddau yn creu ansicrwydd ymhobman. Yn rhy aml mae ceisio penderfynu beth sy'n wir a beth sy'n gelwydd yn dasg mor feichus, diflas a di-fudd â hel mwg i sachau.

Mae'r rhesymau pam fod hyn ar gynnydd yn rhy gymhleth i'w trafod yn y rhagair hwn. Ond mae'n ddyletswydd arnom ni gyd i gydnabod bod yna broblem ehangach ag i geisio'n gorau i fod yn rhan o'r datrysiad yn hytrach na bwydo'r broblem. Nid yw bod yn sinigaidd a chredu'r gwaetha am y rhai sy'n anghytuno gyda ni yn helpu dim. Rydym i gyd i raddau yn gallu bod yn rhan o'r broblem - heb ei fai, heb ei eni - ond ar nodyn calonogol rydym hefyd yn rhan o'r datrysiad.

Wrth i ni edrych ymlaen am flwyddyn arall mae cyfle i drafod y Cod Ymddygiad ac adeiladu ar y gwaith da sy'n digwydd yn barod o fewn y Sir er mwyn sicrhau dyfodol gwell, tryloyw, gonest a di-lol i ni gyd.

Bydd hyn hyd yn oed yn fwy pwysig wrth i ni wynebu etholiadau'r flwyddyn nesaf. Mae rôl aelodau etholedig fel arweinwyr wrth gynnal safonau yn bwysicach nag erioed.

Dr Einir Young
Cadeirydd y Pwyllgor Safonau

RHAGAIR GAN Y SWYDDOG MONITRO

Wrth baratoi rhagair ar gyfer adroddiad blynyddol 2019/20 roeddwn yn cyffwrdd ar ardrawiad cychwynnol y pandemig. Mae'n annodd gosod materion fframwaith foesebol mewn modd ystyrion cyd-destun pandemig byd eang. Ond, o fewn y Cyngor yma a Chynghorau Tref a Chymuned mae'r ffordd o weithredu a chyfathrebu o fewn llywodraeth leol wedi newid mewn modd chwyldroadol. Mae hefyd wedi amlygu rôl aelodau fel arweinwyr cymuned a'r cyfrifoldebau a heriau sydd yn deillio o hynny.

Yng nghanol hyn i gyd gwelwyd fideo o gyfarfod Cyngor Plwyf Handforth a'r enwog bellach Jackie Weaver yn ceisio cynorthwyo y Cyngor i ddod i drefn. Yr hyn oedd yn drawiadol o ystyried y fideo oedd nid yn gymaint testun yr her ond agwedd a thon rhai o'r aelodau tuag ati. Y math o ymddygiad fyddai yn anodd i'w gyfleu ar bapur ond ni ddylai gael lle mewn cyfarfod o gorff cyhoeddus cyfrifol. Gyda cyfarfodydd rhithiol bellach yn norm a symud i gyfundrefn electroneg nid yn unig yn y Cyngor yma a Chynghorau Tref a Chymuned mae natur a diwylliant cyfarfodydd yn newid. Er y rhagwelir y bydd cyfarfodydd yn y siambr yn ail gychwyn bydd yr elfen electroneg a phresenoldeb o bell yn rhan o'r tirwedd o hyn ymlaen. Gellir fawr obeithio fod ymddygiad o'r math a welwyd ar y fideo yma yn eithriadol. Fodd bynnag gobeithir hefyd y bydd y tryloywder sydd yn deillio o

R cyfrwng newydd yn arwain at fwy o ystyriaeth o'r hyn sydd yn cynrychioli ymddygiad priodol mewn cyrff cyhoeddus.

Mae'r Llywodraeth wedi cychwyn proses i adolygu y fframwaith foesebol, y Cod Ymddygiad. Diwygiwyd y Cod yn sylweddol ddiwethaf yn 2008. Heb ddarogan canfyddiadau y gwaith ymchwil, sydd wedi cychwyn mae'n cynrychioli cyfle i adlewyrchu ar weithrediad y Cod a'i ffitrwydd i bwrpas ar draws pob corff.

Mae'r darlun o ran cwynion ffurfiol yn gadarnhaol. Tydi hyn ddim lawr i blismona ond i ddiwylliant lled gyffredinol ar draw y Sir. Mae angen amlygu a hyrwyddo hyn. Mewn blwyddyn etholiad mae'r neges yma yn mynd i fod yn bwysig baratoi ar gyfer derbyn aelodau newydd ac ail osod y diwylliant o safonau ymddygiad sydd yn adlewyrchu disgwyliadau pobol Gwynedd.

Iwan Evans
Swyddog Monitro
Cyngor Gwynedd

CYFLWYNIAD

Sefydlwyd y Pwyllgor yn 2001 o dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2000. Prif swyddogaeth y Pwyllgor yw hyrwyddo a chynnal safonau uchel o ymddygiad gan gynghorwyr ac aelodau cyfetholedig Cyngor Gwynedd, a chynghorau cymuned a thref Gwynedd. Gwna hyn mewn sawl ffordd:

- Cynorthwyo'r cynghorwyr a'r aelodau cyfetholedig i ddilyn y Cod Ymddygiad Aelodau.
- Cynghori'r awdurdod ar fabwysiadau neu ddiwygio'r Cod Ymddygiad Aelodau
- Monitro gweithrediad y Cod Ymddygiad Aelodau
- Cynghori, hyfforddi neu drefnu i hyfforddi cynghorwyr ac aelodau cyfetholedig ar faterion yn ymwneud â'r Cod Ymddygiad.
- Penderfynu ar gwynion a gyfeirir ato gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru fod aelodau wedi torri'r Cod Ymddygiad.
- Ystyried ceisiadau a wneir gan aelodau am oddefebau i'w galluogi i gymryd rhan mewn trafodaethau, er bod ganddynt fuddiant sy'n rhagfarnu o dan y Cod.
- Ystyried materion a gyfeirir ato dan drefn ddatrys cwynion lleol Cyngor Gwynedd
- Goruchwylio Polisi Rhoddion a Lletygarwch Aelodau Cyngor Gwynedd .

AELODAU'R PWYLLGOR

Er bod y Pwyllgor Safonau yn un o bwyllgorau Cyngor Gwynedd, mae'n cynnwys mwyafrif o aelodau sydd heb unrhyw gysylltiad â'r Cyngor neu lywodraeth leol ('Aelodau Annibynnol'). Mae hefyd yn cynnwys aelod sy'n cynrychioli buddiannau'r cynghorau cymuned ('Aelod Pwyllgor Cymunedol'), yn ogystal â thri aelod etholedig o Gyngor Gwynedd. Rhaid i Gadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor ddod o blith yr Aelodau Annibynnol.

Aelodau Annibynnol

Margaret E Jones (aelod ers 2012)

Er yn enedigol o Landrillo yn Rhos mae Margaret wedi treulio'r rhan fwyaf o'i hoes yn Chwilog. Bu'n dysgu yn Ysgol Abersoch am 32 o flynyddoedd, yn cynnwys 14 fel prifathrawes. Mae'n ddiakon yn Eglwys yr Annibynwyr Siloh, Chwilog, a bu'n Gadeirydd Cyngor Undeb yr Annibynwyr Cymraeg am 3 blynedd ac mae hi hefyd yn gyn Llywydd yr Undeb. Bu'n aelod o Gyngor Iechyd Cymuned Gogledd Gwynedd ac yn Is-gadeirydd hyd at yr ad-drefnu yn 2010. Mae hi'n aelod gweithgar o Bwyllgor Eisteddfod Chwilog ac yng ngofal y Seremoni Cadeirio.

Dr Einir Young (aelod ers 2012)

Wedi ei geni yn y Rhondda a'i magu yn Llanelli a Chwmtwrch mae Einir wedi ymgartrefu yng Ngwynedd ers dros ddeg mlynedd ar hugain. Bu'n byw am gyfnod yng Nghaliffornia ac mae wedi teithio led led y byd yn enwedig i Affrica yn gweithio gyda chymunedau ymylol. Cymru fu canolbwynt ei gwaith am bymtheg mlynedd olaf ei gyrfa ond noda mai'r un yw'r heriau sy'n wynebu cymunedau - yr angen am weledigaeth hir dymor, sicrhau fod penderfyniadau'n cael eu gwneud er gwella neu'n atal pethau rhag mynd yn waeth, integreiddio ar draws cymunedau, cyd weithio ac efallai'n bwysicaf oll cynnwys pawb. Dyma'r union egwyddorion sydd i'w gweld yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ac mae hi'n frwd dros hyrwyddo'r ffyrdd o weithio sy'n cael eu hannog gan y ddeddf yn y Cyngor a thu hwnt. Mae cynnal safonau yn elfen cyn bwysiced i gynaliadwyedd ag yw ail gylchu ac arbed ynni, ac mae hi'n falch o'r cyfle o gael bod yn rhan o Bwyllgor Safonau Cyngor Gwynedd ac i'w gadeirio. Fe ymddeolodd Einir o'i swydd fel Cyfarwyddwr Cynaliadwyedd Prifysgol Bangor ddiwedd Rhagfyr 2020 ond mae'n parhau i weithio yn rhan amser ar broject Ecoamgueddfa Pen Llŷn. Mae hi'n un o Gyfarwyddwyr Ynni Llŷn ac Ynni Cymunedol Cymru ac yn un o is-gadeiryddion yr Academi Heddwch. Yn ei hamser hamdden mae Einir yn mwynhau cerdded gyda'i chwaer a'r ci ar hyd llwybrau hir megis Llwybr Arfordir Cymru, Llwybr y Pererinion a Llwybr Llechi Eryri.

David Wareing (aelod ers 2015)

Symudodd David o Swydd Gaerhirfryn i'r Groeslon yn 2014 yn dilyn ei ymddeoliad o Heddlu Glannau Mersi. Gwasanaethodd am 26 mlynedd mewn amrywiaeth o rolau, yn fwyaf diweddar yn Adran Weithredol yr Heddlu yn y Pencadlys. Yn y swydd hon roedd yn cynllunio digwyddiadau cyhoeddus mawr, diogelwch y cyhoedd yn ystod gweithrediadau gan yr Heddlu a lleihau cymorth yr heddlu i asiantaethau allanol drwy fwy o weithio mewn partneriaeth. Roedd yn arbenigo mewn asesu risg a sicrhau cydymffurfiaeth gyda deddfwriaeth iechyd a diogelwch. Cynrychiolodd David Heddlu Glannau Mersi ar bob un o'r pum Grŵp Ymgynghorol Diogelwch o fewn yr ardal honno. Mae'n credu'n gryf bod yn rhaid i weithredoedd y rhai sydd mewn swyddi cyhoeddus fod yn dryloyw ac yn atebol.

Aled Jones (aelod ers 2016)

Brodor o Lanbedr Pont Steffan, Ceredigion yn wreiddiol yw Aled. Astudiodd radd mewn Cymraeg a Daearyddiaeth ym Mhrifysgol Aberystwyth. Ar ôl graddio ym 1999, symudodd i Gaernarfon i weithio gyda cwmni cyfieithu Cymen a daeth yn gydberchennog ar y cwmni yn 2007. Bellach mae'n cyflogi tîm o 20 aelod staff a dros 15 o gyfieithwyr llawrydd eraill. Mae'n byw ym Mangor gyda Tegwen a'r plant, Cai a Beca. Mae'n mwynhau pob math o chwaraeon a chaiff ei weld yn aml yn cefnogi Clwb Rygbi Bethesda a Chlwb Pêl-droed Dinas Bangor. Yn rhinwedd ei swydd fel cyfieithydd ar y pryd, mae ganddo brofiad helaeth o fynychu cyfarfodydd ar bob lefel o lywodraethiant felly mae mewn sefyllfa dda i arsylwi ar ymddygiad a safonau gan adnabod yr arferion gorau.

Hywel Eifion Jones (aelod ers 2019)

Wedi'i eni a'i addysgu yn Nyffryn Clwyd, roedd Eifion yn uwch reolwr gyda Banc Barclays yn gwasanaethu 34 mlynedd mewn nifer o ganghennau ledled Gogledd a Chanolbarth Cymru. Mae wedi ymgymryd â llawer o swyddogaethau gwasanaeth cyhoeddus gan gynnwys Cynghorydd Sir gyda Chyngor Ynys Mon ac aelod o Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru. Ar hyn o bryd mae'n Ynad ar fainc Gogledd Orllewin Cymru, yn aelod o Fyrddau Pensiwn Gwynedd, Betsi Cadwaladr ac Adra. Mae hefyd yn aelod o Banel Dyfarnu Cymru sy'n penderfynu honiadau o dorri'r cod ymddygiad gan aelodau etholedig Cynghorau Sir a Chymuned.

Aelod Pwyllgor Cymunedol

Cynghorydd Richard Parry Hughes (aelod ers 2017)

Magwyd Richard ar fferm yn Llanaelhaearn ac aeth i Ysgol Ramadeg Pwllheli, Coleg Amaethyddol Glynllifon ,a Choleg Seale Hayne (Prifysgol Plymouth) . Mae ganddo ôl

radd mewn Rheolaeth Fferm. Bu yn gweithio i bartneriaeth filfeddygon yn Chwilog am dair blynedd ac yn ddarlithydd rhan amser yng Ngholeg Glynllifon, cyn prynu fferm Penfras Uchaf Llwyndyrus lle bu ei deulu yn denantiaid arni am dros dri chan mlynedd. Mae'n briod ac Eleri ac mae ganddynt dri mab. Yn gyn arweinydd Cyngor Gwynedd, mae yn dal i ffermio. Mae ganddo brofiad helaeth o bwyllgorau gan ddal swyddi fel cadeirydd Ffederasiwn Clybiau Ffermwyr Ifanc Cymru cyn ymgymryd â chael ei ethol fel aelod o gyrff cyhoeddus. Bu yn aelod o Gyngor Sir Gwynedd o 1992 hyd 1996 ac yn aelod o Gyngor Gwynedd o 1996 i 2008. Bu'n arwain Cyngor Gwynedd o 2003 i 2008 a hefyd yn lefarydd Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ar yr Amgylchedd a Chynllunio yn ystod y cyfnod yma. Mae'n aelod brwd o Gwmni Drama Llwyndyrus a chefnogwr amryw o gymdeithasau eraill lleol megis, Antur Aelhaearn a Chyfeillion Eglwys Carnguwch. Mae'n gweithio'n wirfoddol fel gweithiwr achos i'r Farm Community Network . Mae'n aelod o Gyngor Cymuned Llannor ers 1992.

Aelodau Cyngor Gwynedd

Cynghorydd Dewi Roberts (aelod ers 2017)

Mae Dewi yn byw yn Llanengan ger Abersoch gyda'i wraig Bethan, ac mae ganddynt 5 o blant sydd i gyd yn oedolion. Roedd yn beiriannydd ac yn ddarlithydd peirianeg yng Ngholeg Technegol Bangor cyn ymuno â Heddlu Gogledd Cymru. Yno bu'n Dditectif yn gweithio'n lleol, rhanbarthol a chenedlaethol, cyn ymddeol ar ôl 29 mlynedd o wasanaeth.

Cafodd ei ethol ym mis Mai 2017 fel Cynghorydd Gwynedd yn cynrychioli Ward Abersoch. Ers ei ethol mae wedi Cadeirio Pwyllgor Gwasanaeth Democraidd ac mae'n Gadeirydd y Pwyllgor Craffu Gofal, Cadeirydd Pwyllgor Ardal Dwyfor, yn aelod o'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ac yn Gadeirydd Cyngor Iechyd Cymuned Gwynedd.

Yn ogystal â bod yn aelod o'r Pwyllgor Safonau, mae hefyd yn aelod o'r Cyngor Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol, yn Warden Eglwys Llanengan ac yn eistedd ar Gyngor Plwyf yr Eglwys. Mae hefyd yn gwasanaethu fel Llywodraethwr ar Ysgol Abersoch ac Ysgol Botwnnog.

Cynghorydd Beth Lawton (aelod ers 2017)

Mae Beth yn byw ym Mryncrug ac yn berchen ffatri leol. Mae'n Gyngorydd Sir dros ardal Bryncrug/Llanfihangel sydd yn cynnwys pentre' Bryncrug ac Abergynolwyn. Mae hefyd yn Gyngorydd Cymuned ac yn gadeirydd Llywodraethwyr Ysgol Craig y Deryn. Mae'n weithgar ar sawl pwyllgor yn y gymuned yn cynnwys Carnifal Abergynolwyn, Ffair Wledig Bryncrug, Pwyllgor Apêl Ysbyty Tywyn a llawer eraill.

Mae'n Is- gadeirydd Pwyllgor Craffu Gofal Cyngor Gwynedd ac yn gyfarwyddwr ar y cwmni hamdden newydd .

Cynghorydd Anne Lloyd-Jones (aelod ers 2017)

Mae Anne yn byw ac yn rhedeg busnes twristiaeth fferm yn Nhywyn, ac mae wedi cynrychioli Tywyn ar Gyngor Gwynedd ers 1995 a chyn hynny roedd yn aelod o Gyngor Dosbarth Meirionnydd am wyth mlynedd. Etholwyd hi'n gyntaf fel aelod o Gyngor Tref Tywyn yn 1985 a hi oedd Faeres gyntaf yn 1991, ac eto yn 2004, ac roedd yn Gadeirydd Cyngor Gwynedd yn 2009. Mae hi'n gyn-gadeirydd Pwyllgor Cynllunio Cyngor Gwynedd ac yn un o aelodau gwreiddiol Bwrdd Rheoli Cartrefi Cymunedol Gwynedd. Roedd hi'n aelod o Gyngor Iechyd Cymuned Meirionnydd, ac yn Gadeirydd presennol Cronfa Apêl Ysbyty Tywyn a'r Cylch.

Mae hi'n aelod ac yn gyn-gadeirydd Ysgol Penybryn ac yn aelod ar gorff Llywodraethol Ysgol Uwchradd Tywyn.

Roedd Anne yn Gadeirydd Twristiaeth Canolbarth Cymru rhwng 2001-2016, yn aelod sefydliadol ac yn gyn-lywydd a Thrysorydd Clwb Inner Wheel Tywyn a bu'n Drysorydd cangen leol yr NSPCC ers 1989.

Mae Anne yn briod â John ac mae ganddyn nhw dair merch a dwy wyres sy'n efeilliaid.

Y Swyddog Monitro

Mae Swyddog Monitro'r Cyngor, Iwan Evans, ynghyd a swyddogion o'r Gwasanaeth Cyfreithiol a'r Gwasanaeth Democrataidd yn cefnogi'r Pwyllgor Safonau yn ei waith. Mae gan y Swyddog Monitro rôl statudol i sicrhau bod y Cyngor, ei aelodau a'i swyddogion yn gweithredu yn briodol ac yn gyfreithlon.

Manylion Cyswllt

- Iwan Evans, Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Swyddog Monitro. E-bost: IwanGDEvans@gwynedd.llyw.cymru Ffôn 01286 679015
- Siôn Huws, Uwch Gyfreithiwr (Corfforaethol). E-bost: sionhuws@gwynedd.llyw.cymru Ffôn: (01286) 679168

GWAITH Y PWYLLGOR YN YSTOD 2020 - 2021

Mae gwaith y Pwyllgor wedi cynnwys y canlynol dros y flwyddyn (ceir rhaglen waith lawn y Pwyllgor yn yr **Atodiad 1**):

Achosion fu gerbron y Pwyllgor

Eleni, ni chyfeiriwyd unrhyw gŵyn o dorri'r Cod Ymddygiad at y Pwyllgor am benderfyniad.

Cwynion eraill

Hysbysir y Pwyllgor hefyd o benderfyniadau'r Ombwdsmon ar y cwynion hynny na chyfeirir at y Pwyllgor am benderfyniad, a cheir crynodebau ohonynt yn **Atodiad 2**.

Goddefebau

Mae'r Cod Ymddygiad i Aelodau yn darparu na all cynghorydd gymryd rhan mewn trafodaeth os oes ganddo/i 'fuddiant sy'n rhagfarnu'. Serch hynny mae gan aelod yr hawl i wneud cais i'r Pwyllgor am ganiatâd i gymryd rhan er bod ganddo/i'r buddiant yma, h.y. goddefiad.

Ni chyflwynwyd un cais am oddefeb i'r Pwyllgor yn ystod y flwyddyn.

Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru

Mae Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru yn rhoi'r cyfle i gynrychiolwyr o holl bwyllgorau safonau awdurdodau'r gogledd gyfarfod. Pwrpas y fforwm yw galluogi pwyllgorau safonau'r ardal i drafod a rhannu syniadau, arferion da ac adnoddau, a hefyd gyflwyno barn ar y cyd ar y lefel genedlaethol. Mynychir cyfarfodydd y Fforwm gan Gadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor. Erbyn hyn mae Pwyllgorau Safonau Ceredigion a Phowys wedi ymuno â'r Fforwm.

Ni gyfarfu'r Fforwm eleni ond bydd cyfarfodydd yn ail-gychwyn yn ystod 2021/22.

RHAGLEN WAITH Y PWYLLGOR SAFONAU 2020-2021

9 TACHWEDD 2020

- Cymeradwyo Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau 2019/20
- Derbyn diweddariad ar y Protocol ar Gyfer Cynnal Cyfarfodydd yn Rhithiol
- Derbyn adroddiad ar honiadau yn erbyn aelodau

22 CHWEFROR 2021

- Cynnal Hunan Aseiad a Ilunio Rhaglen Waith ar gyfer y fwlyddyn i ddod
- Ymateb i Ymgynghoriad Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru – Canllawiau Drafft Newydd ar y Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau Cynghorau Sir a Chynghorau Tref a Chymuned
- Derbyn adroddiad ar honiadau yn erbyn aelodau

Atodiad 2

Atodiad 2

Hysbyswyd y Pwyllgor o'r penderfyniadau canlynol gan yr Ombwdsmon ar honiadau o dorri'r cod ymddygiad yn erbyn cynghorwyr sirol a chynghorwyr cymuned a thref Gwynedd:

Honiad o dorri'r Cod Ymddygiad	Penderfyniad yr Ombwdsmon
<p data-bbox="273 563 577 592">Cwyn Rhif 2019000952</p> <p data-bbox="219 643 1084 710">Cwynodd swyddog o Gyngor Tref fod aelod wedi ysgrifennu llythyr amharchus at drydydd parti.</p>	<p data-bbox="1144 563 1413 592">Yn dilyn ymchwiliad:</p> <p data-bbox="1144 643 2029 710">Canfu'r Ombwdsmon fod mwyafrif y sylwadau a wnaed gan yr aelod yn wleidyddol eu natur.</p> <p data-bbox="1144 761 2029 987">Fodd bynnag, ystyriwyd bod sylwadau'r aelod i trydydd parti, derbynnydd y llythyr, yn amharchus. Er bod yr Ombwdsmon o'r farn bod y sylwadau hynny'n awgrymu torri paragraff 4 (b) o'r Cod, ar ôl ystyried y wybodaeth a ddarparwyd gan y derbynnydd a'r dystiolaeth ehangach sydd ar gael, nid oedd o'r farn y byddai'n gymesur nac yn y budd cyhoeddus i gymryd unrhyw gamau pellach.</p> <p data-bbox="1144 1038 1984 1144">Nid oedd yr Ombwdsmon o'r farn bod tystiolaeth i awgrymu bod cynnwys y llythyr a anfonwyd gan yr aelod yn awgrymu torri paragraff 6 (1) (a) o'r Cod.</p>

<p>Cwyn Rhif 202000026</p> <p>Cwyn bod cynghorydd wedi ymweld ag eiddo'r achwynydd yn ystod y 'Cyfnod Clo' i ofyn os mai dyna oedd ei brif breswylfa. Roed yr achwynydd yn teimlo bod agwedd y cynghorydd yn ymosodol iawn ac roedd yn cwyno am ei ymddygiad yn ystod yr ymweliad.</p>	<p>Penderfynodd yr Ombwdsmon beidio ymchwilio. Nid oedd wedi ei berswadio, yng nghyd-destun y pandemig Coronafirws, bod unrhyw un o'r gweithredoedd penodol a nodwyd gan yr achwynydd yn gyfystyr â thorri'r Cod. Roedd cryn bryder cyhoeddus wedi'i godi ar y pryd yn lleol ac yn genedlaethol ynghylch teithio i ail gartrefi a'u meddiannu. Cafwyd cyngor gan lywodraeth genedlaethol a rhanbarthol, a oedd wedi derbyn cryn gyhoeddusrwydd, yn nodi na ddylid mynd ar unrhyw deithiau diangen i ail gartrefi.</p>
<p>Cwyn Rhif 201907387</p> <p>Cwyn fod cynghorydd cymuned wedi methu â thrin eraill gyda pharch a gwneud honiadau maleisus a difenwol yn erbyn aelodau eraill o'r cyngor.</p>	<p>Penderfynodd yr Ombwdsmon beidio ymchwilio. Roedd o'r farn bod yr iaith yr aelod a'r feirniadaeth yr oedd yn ei gwneud yn disgyn i'r categori o fynegiant gwleidyddol. Hefyd roedd ei beirniadaeth o aelodau eraill wedi ei wneud ganddi yng nghyd-destun yr angen i aelodau ymddwyn yn unol â'r Cod Ymddygiad a'i barn bod democratiaeth leol yn cael ei dan seilio gan yr hyn yr oedd hin ei weld fel ymddygiad nad oedd yn cyrraedd y safon ddisgwyliedig.</p>

<p>Cwyn Rhif 20201141</p> <p>Cwyn bod cynghorydd tref yn gyfrifol am y penderfyniad i atal grant i gorff lleol drwy ei gyhuddo o weithredu yn anghyfreithlon. Nad oedd gan y cynghorydd unrhyw gymwysterau yn y gyfraith. Honwyd ei fod hefyd wedi rhoi dogfen i'r Clerc yn gyfrinachol heb ganiatâd y Cyngor gan dorri'r Cod Ymddygiad sydd yn dweud bod gan bob aelod o'r Cyngor yr hawl i bleidleisio ar unrhyw gwestiwn mewn unrhyw gyfarfod. Roedd yn honni iddo dorri egwyddorion sylfaenol y Cod Ymddygiad drwy roi ei agenda personol o flaen ei gyfrifoldebau a'i ddyletswyddau i'r dref.</p>	<p>Penderfynodd yr Ombwdsmon beidio ymchwilio. Nid oedd yr achwynydd wedi darparu unrhyw dystiolaeth uniongyrchol i brofi fod yr aelod wedi ceisio defnyddio'i safle'n amhriodol i achosi anfantais i'r corff lleol dan sylw, nag wedi methu â gwneud penderfyniad yn wrthrychol. Nid oedd unrhyw awgrym fod y dogfennau yn gyfrinachol nac ychwaith fod y trosglwyddiad yn amhriodol</p>
<p>Cwyn Rhif 202002320 a 202002705</p> <p>Cwyn yn erbyn cynghorydd tref gan gyd-gynghorydd ei fod wedi methu a dangos parch tuag ato ef a'i deulu a'i fod wedi ei fwlio.</p>	<p>Penderfynodd yr Ombwdsmon beidio ymchwilio. Er bod yr aelod wedi darparu llawer o wybodaeth am ei gŵyn, nid oedd wedi cyflwyno unrhyw dystiolaeth uniongyrchol fod y cynghorydd wedi torri'r Cod Ymddygiad.</p>

Cwyn Rhif 202002837

Cwyn bod cynghorydd cymuned, yn ystod cyfarfod o'r cyngor dros Zoom, wedi torri'r cod drwy ei ymddygiad tuag at yr achwynydd fel aelod o'r cyhoedd, a thuag at gynghorydd arall.

Penderfynodd yr Ombwdwmon beidio ymchwilio. Nid oedd yr achwynydd wedi cyflwyno tystiolaeth ddigonol i gefnogi'r gŵyn. Serch hynny hyd yn oed pe bai tystiolaeth uniongyrchol i gefnogi'r gŵyn, nid oedd wedi ei berswadio y byddai'r mater yn cwrdd â'r prawf dau gam.

Mewn perthynas â'r ymddygiad tuag at yr aelod arall, roedd gwahaniaeth clir rhwng cymryd rhan gadarn mewn dadl a chymryd rhan mewn ymosodiadau personol ar unigolion. Nid oedd wedi ei berswadio bod yr ymddygiad mor ormodol fel ei fod yn gyfystyr ag ymosodiad personol a allai fod yn gyfystyr â thorri'r Cod Ymddygiad.

Mewn perthynas â'r ymddygiad tuag at yr achwynydd, nid oedd yr Ombwdsmon yn cymeradwyo'r sylwadau a byddai'n ystyried ystumiau o'r fath yn anghwrtais, ac roedd yn atgoffa'r Cynghorydd o'i rwymedigaethau o dan y Cod Ymddygiad a sut y gallai theatreg o'r fath yn ystod cyfarfodydd cyhoeddus gael ei ddehongli gan aelodau o'r cyhoedd y mae'n eu cynrychioli. Serch hynny, hyd yn oed pe bai tystiolaeth uniongyrchol i gefnogi'r gŵyn, nid oedd wedi ei berswadio y byddai'r digwyddiad hwn, ar ei ben ei hun, yn cwrdd â phrawf budd cyhoeddus yr Ombwdsmon ar gyfer ymchwiliad.

<p>Cwynion Rhif.202005454 a 202005455</p> <p>Cwyn gan gynghorydd tref yn erbyn dau gyd-gynghorydd bod dau daliad, am wasanaethau garddio, wedi'u gwneud heb gael eu cymeradwyo gan y Pwyllgor Cyllid na'r Cyngor llawn a bod y Cynghorwyr wedi cydgynllwynio a denu'r Clerc i wneud y taliadau hyn.</p>	<p>Dim ymchwiliad</p> <p>Nid lle'r Ombwdsmon oedd penderfynu a oedd taliadau'n cwrdd â Rheoliadau Ariannol ai peidio ond, yn hytrach, a oes unrhyw dystiolaeth sy'n awgrymu torri'r Cod.</p> <p>O ran y wybodaeth a ddarparwyd ni ddaeth yr Ombwdsmon o hyd i unrhyw dystiolaeth i ategu'r honiadau a wnaed gan yr achwynydd.</p>
--	---

Aelod y gwnaed y gŵyn yn ei (h)erbyn	
Aelod o gyngor cymuned	6
Aelod o Gyngor Gwynedd	1
Aelod o Gyngor Gwynedd a chyngor cymuned	2
Natur yr achwynydd	
Cynghorydd	6
Aelod o'r cyhoedd	2
Swyddog	1
Natur yr honiad	
Ymddygiad cyffredinol	9
Datgan Buddiant	0
Ymddygiad cyffredinol a Datgan Buddiant	0
Canlyniad	

Dim ymchwiliad	8
Ymchwiliad – dim tystiolaeth o dorri'r Cod Ymddygiad	0
Ymchwiliad –dim camau pellach	1
Ymchwiliad - cyfeirio at y Pwyllgor Safonau	0
Ymchwiliad - cyfeirio at Banel Dyfarnu Cymru	0